

**Anna Stola, Wiesław Fidecki,
Mariusz Wysokiński**

**Powołanie i altruizm w
pielęgniarstwie**

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 31, 73-77

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Stola¹, Wiesław Fidecki², Mariusz Wysokiński³

POWOŁANIE I ALTRUIZM W PIELEŃNIARTWIE

Wstęp

Kadrę każdego oddziału szpitalnego stanowi wykwalifikowany zespół specjalistów: pielęgniarki, fizykoterapeuci, rehabilitanci, specjaliści anestezjologii i intensywnej terapii, psychologzy, dietetycy oraz lekarze [1]. Zespół personelu pielęgniarskiego zapewnia bezpieczeństwo pacjentów przy wielu zabiegach. Zajmuje się także szeroko rozumianą edukacją zdrowotną i promocją zdrowia. Pielęgniarki pracujące na oddziałach powinny być profesjonalistkami zapewniającymi optymalną opiekę nad chorym w wyniku działania według ustalonych zasad. Do ich obowiązków należy pielęgnowanie, a także podejmowanie niezależnych interwencji pielęgniarskich. Opieka pielęgniarska ma charakter procesu ciągłego z uwzględnieniem określenia problemów pielęgniarskich, planowanej opieki medycznej i sposobu jej realizacji oraz oceny wyników, na które rzutują sukcesy i powikłania. Specyfika tego zawodu wymaga dużej wiedzy teoretycznej, umiejętności manualnych, dobrej współpracy z całym zespołem medycznym, a także zaangażowania i ogromnej odporności psychicznej [2]. Dlatego istotnym zagadnieniem jest kwestia czynników decydujących o wyborze zawodu. W literaturze obecnie coraz mniej porusza się to zagadnienie w zakresie altruizmu i powołania.

Cel pracy

Celem pracy była próba przedstawienia w ujęciu teoretycznym zagadnienia powołania i altruizmu w pielęgniarstwie.

Pielęgniarstwo a kwestia powołania i altruizmu

Według definicji altruizm jest to „bezinteresowne kierowanie się dobrem innych ludzi, gotowość do poświęceń dla innych; przeciwstawienie egoizmu, alterocentryzmu” [3].

¹ studentka Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, Wydział Pedagogiki i Nauk o Zdrowiu, Kierunek Pielęgniarstwo

² Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

³ Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, Wydział Pedagogiki i Nauk o Zdrowiu, Katedra Pielęgniarstwa i Zdrowia Publicznego

Natomiast powołanie to: „skłonność, zdolność, zamiłowanie do czegoś; czyjeś przeświadczenie o tym, że pewien zawód, droga życiowa są dla danej osoby najważniejsze” [4]. Te dwa pojęcia nierozzerwalnie związane są z pielęgniarstwem.

Zawód pielęgniarstwa jest zawodem o szczególnym charakterze społecznym. Nieodłącznymi elementami związanymi z wykonywaniem go, są powołanie i altruizm. Każdy kto wykonuje tego rodzaju pracę musi się liczyć z większymi wymaganiami względem jego osoby. Nie wystarczy tylko rzetelnie wywiązywać się z określonych obowiązków, które są przypisane temu zawodowi. Oprócz realizacji zadań związanych z pełnieniem wybranych ról, powołanie wymaga by poszerzać wzorce i ideały, które powinny być starannie realizowane. Lawrence Blum proponuje tak właśnie rozumieć powołanie, i zwraca uwagę na fakt, że jest ono odpowiedzią na jakąś wewnętrzną potrzebę człowieka. Stanowi wielką wartość, podkreślając jednocześnie wagę i znaczenie danego zawodu.

W pielęgniarstwie, w ostatnich latach dokonało się wiele zmian, tak w systemie nauczania, jak i względem ogólnych postaw pielęgniarek wobec pacjentów. Zmieniająca się rzeczywistość stawia wiele pytań dotyczących tego kim powinna być pielęgniarka. Jakim wyzwaniom musi sprostać, i jaki powinien być charakter relacji z drugim człowiekiem, którego obejmuje swoją opieką.

Lawrence Blum, ukazuje jaką postawę powinny przyjmować pielęgniarki w sytuacji niesienia pomocy drugiej osobie. Wskazuje na działania, które zawsze powinny mieć na względzie dobro drugiego człowieka. Blum w swojej koncepcji daje wiele wytycznych dotyczących funkcjonowania w zawodach będących pewnego rodzaju misją, dotycząc tych sfer świadomości, które powinny być szczególnie wyczulone na człowieka cierpiącego [5]. Altruizm i opieka, to nieodłączne pojęcia związane z zagadnieniem powołania. Opiekowanie się, czyli dbanie o pacjenta, mając na uwadze jego dobro, w zależności od sytuacji, bazuje na różnych wrażliwościach i uczuciach. Istnienie wielorakich wartości, zwłaszcza w stosunku do ludzi znajdujących się w sytuacji choroby i cierpienia; budzi w niektórych ludziach wewnętrzną potrzebę niesienia pomocy i opieki. Najistotniejsze, jest aby potrafić rozpoznać zarówno w sobie tą chęć, jak i dostrzec to, że ktoś inny potrzebuje pomocy.

Altruizm i powołanie wzajemnie się przenikają, trudno mówić o realizacji powołania bez odniesienia się do altruistycznych postaw. Oznacza to, że w zawodzie jaki wykonują pielęgniarki, powinny one kierować się przede wszystkim dobrem pacjenta.

Działania o charakterze altruistycznym, wiążą się z powstawaniem emocji, dzięki którym pielęgniarki wykonując wybrany przez siebie zawód, odnajdują satysfakcję i możliwość samorealizacji. Nie analizują bilansu zysków i strat, nie patrzą na drugiego człowieka przez pryzmat chęci otrzymania nagrody, czy zaskarżenia sobie czyjejs życzliwości. Działania te są uzupełniane takimi cechami jak; troska, okazywanie współczucia, empatia, życzliwość czy wyrozumiałość.

Kształtowanie takich postaw prowadzi do osiągnięcia dojrzałości i odpowiedzialności w relacjach z innymi ludźmi a przede wszystkim z pacjentami. Rozwijanie powołania przyczynia się do tworzenia wewnętrznego modelu, w którym główne miejsce zajmują wartości będące załącznikiem rozwoju postaw pro społecznych i wrażliwości na potrzeby innych. Dlatego ważne jest aby osoby wybierające zawód pielęgniarki doskonale rozumiały znaczenie powołania i altruizmu, oraz rozpoznały w sobie motywację do tego zawodu.

Specyfika zawodu pielęgniarki, wskazuje na konieczność pozyskiwania w czasie naboru na studia pielęgniarskie, kandydatów pewnych siebie i zdecydowanych na zdobycie i wykonywanie tego zawodu. Osoby przypadkowe powinny unikać prób kształcenia w tym zawodzie [6]. Ponieważ wymaga on od kandydatów bardzo silnej osobowości i cech charakteru takich jak: życzliwość, troskliwość, otwartość na wiedzę i nabywanie nowych umiejętności, wrażliwość, współczucie, samodzielność. Profesja ta musi opierać się na dużej wiedzy i sprawności, ponieważ jest szczególnym rodzajem pracy ukierunkowanej na drugiego człowieka [5].

Należy pamiętać, że wybór zawodu nie może być reakcją oderwaną od struktury osobowości. Najczęściej manifestuje osobowość kandydata, jego zainteresowania, zdolności, motywacje, system wartości i wiedzę [7]. Potencjalni kandydaci do wykonywania tego zawodu, kierują się najczęściej chęcią niesienia pomocy drugiemu człowiekowi a także zainteresowaniem zagadnieniami związanymi z medycyną.

Dla wielu osób duży wpływ na wybór tego kierunku studiów niejednokrotnie miały wcześniejsze doświadczenia związane ze służbą zdrowia. Dla jednych były to pozytywne doświadczenia, obserwacja pracy pielęgniarek na oddziale, znacząca rola w czasie zabiegów, życzliwe podejście do pacjentów i wielkie znaczenie w łagodzeniu cierpienia i bólu. Wywarły one na tyle duży wpływ w ich psychice, że postanowili iść w ślady pielęgniarek wybierając ten zawód.

Inną motywacją dla chętnych do wykonywania tego zawodu były zupełnie przeciwne - negatywne przeżycia (często w dzieciństwie). Negatywny obraz jaki wywarły w ich pamięci pielęgniarki, wiele wad w służbie zdrowia, nie zupełne wywiązywanie się z obowiązków. Także obojętna postawa, nie wystarczająca wiedza, brak odpowiedniego podejścia do pacjentów, zły przykład nawyków „starych” pielęgniarek, konflikty z pozostałym personelem, wzbudziło w nich chęć wniesienia wielu zmian w tym zawodzie.

Wizerunek który mieli okazje oglądać, a często odczuwać także na sobie, stał się wyzwaniem do zdobycia profesjonalnego wykształcenia, wymaganej wiedzy oraz odpowiednich postaw i poczucia własnej wartości, a co za tym idzie – poszanowania wartości i godności drugiego człowieka [8, 9]. Bardzo ważne jest określenie swojej własnej osobowości po to, by móc się odnaleźć i profesjonalnie wypełniać swoje obowiązki.

Podsumowanie

Według Jana Pawła II o powołaniu pielęgniarek możemy mówić w kontekście służby na rzecz człowieka chorego. Aby dobrze wypełniać swoje zadania muszą one posiadać lub wypracować u siebie w toku kształcenia zawodowego niezbędne cechy osobowościowe (np. cierpliwość, optymizm, łagodność). W pełni zrealizują się w tym zawodzie jeżeli do tych naturalnych zdolności dojdzie świadomy altruizm [9, 10]. Przejawiał się on będzie odpowiedzialnością i troską o prawdziwe dobro chorego. Wytworzy się pewnego rodzaju wewnętrzne poczucie obowiązku, wrażliwości na potrzeby i wartości innych. Wymusza to na osobach wykonujących ten zawód nieustanny proces dojrzewania i doskonalenia osobowościowego [11].

Piśmiennictwo:

1. Wołowicka L.: *Kontrowersje wokół interdyscyplinarności intensywnej terapii*. II Zjazd Polskiego Towarzystwa Pielęgniarek Anestezjologicznych i Intensywnej Opieki. Program i Materiały. Katedra Pielęgniarstwa Wydziału Nauk o Zdrowiu. Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Poznań 13 – 15 wrzesień 2001 r.
2. Szulc R. (red.): *Usprawnianie lecznicze krytycznie chorych*. Wyd. Medyczne Urban& Partner. Wrocław 2001.
3. *Słownik Wyrazów Obcych*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 1999.

4. *Słownik Języka Polskiego*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 1999.
5. Tęcza B.: *Motywacja wyboru zawodu pielęgniarki w aspekcie powołania i altruizmu*. „Pielęgniarstwo Polskie”. 2003; 2(16); 170 – 174.
6. Ciechaniewicz W. (red.): *Pielęgniarstwo Ćwiczenia*. Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2001.
7. Bajcar B., Borkowska A., Czerw A., Gąsiorowska A., Nosal Cz.S.: *Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod*. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy. Zeszyty Informacyjno–Metodyczne Doradcy Zawodowego – nr 34. Warszawa 2006.
8. Motyka M.: *Pielęgnowanie a pomoc w chorobie*. Centrum Edukacji Medycznej Warszawa 1999.
9. Knap M. Maciąg D. Zboina B.: *Procedury medyczne jako jeden z elementów finansowania usług medycznych w zamkniętych zakładach opieki zdrowotnej*. „Zdrowie Publiczne”, nr 1-2, s. 91-92.
10. Reroń T.: *Przymioty postęgi pielęgniarstwa oraz ich uwarunkowania pracy. W Cieniu Czepka*. „Niezależny Miesięcznik Pielęgniarek i Położnych Okręgu Wrocławskiego i Legnickiego”. 2008; 3(197): 10.
11. Nawrocka A.: *Humanistyczny wymiar medycyny, farmacji, analityki medycznej i pielęgniarstwa a etyka zawodów medycznych*. „Ann. Acad. Med. Siles.” 2004; 58(1); 79 – 87.
12. Salamon J.: *Wartości i cnoty etyczne pielęgniarki i ich znaczenie w pracy zawodowej*. „Onkol. Pol.” 2005; 8(3): 177 – 180.